

Kósa Pál

Temetvény látképe
délkelet felől

Temetvény rejtőzködő vára

Vannak olyan várak és romok, melyeket szinte mindenki ismer, akit a régmúlt és a turizmus szerepére egyaránt rabul ejtett. De vannak olyan erősségek is szép számmal, melyekről alig beszélünk, és csak elvétve látogatjuk meg. Temetvény várának romjainál azok is ritkán teszik tiszteletüket, akik szinte mindennapos vendégek a felvidéki várakban. Mi lehet ennek az oka? Valóban rejtőzködik előlünk Temetvény? (Neve a magyar "temet", azaz töltést, dombot emel igéből származik.)

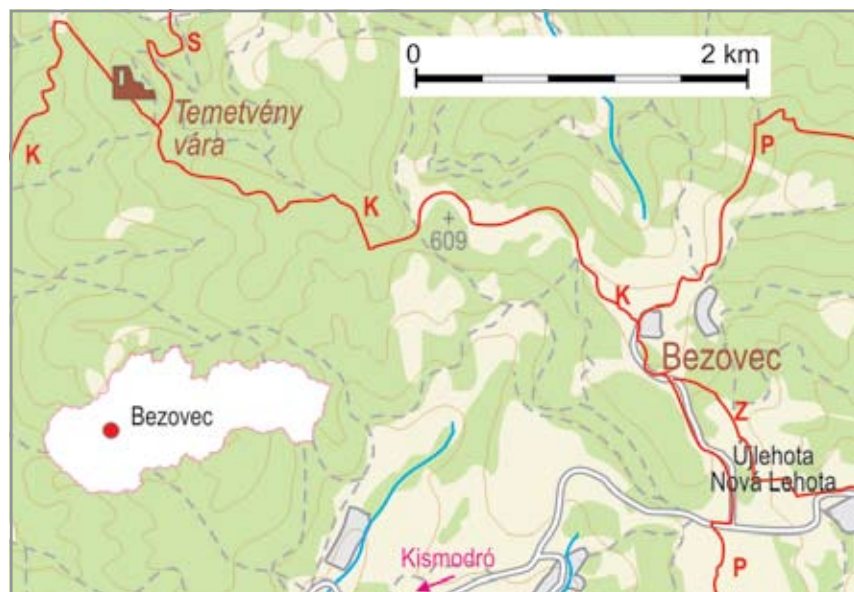
Amikor az utazás és kirándulás tervezésével foglalkoztunk, már sejtettük a magyarázatot. Temetvény vára félreesik a főútvonalaktól, nem közelíthető meg kényelmesen tömegközlekedési eszközökkel, és gyakorlatilag csak kiadás gyalogtúrával érhető el. Ezek az adottságok intenzívebb előkészületekre és erőfeszítésekre készítetik az embert, ami elégnék tűnik ahhoz, hogy sokan lemondjanak egy különleges élményről.

Pedig elég egyszerűen elérhetők Temetvény romjai. A legrövidebb útvonalon Vámoszabadi irányából közelíthetjük meg. Szlovákia területén először az 506-os úton, majd Bős után az 507-es úton Galánta, Szered, Galgóc és Pöstyén városok érintésével egészen Kismodró (Modrovka) településig autózunk. Itt keletnek fordulunk egy alsóbbrendű útra, amely Nagymodró (Modrová)

és Ólehotán (Stará Lehota) vezet keresztül. Tíz kilométer utazás után az 560 méter magasan elhelyezkedő Bezovec nevű üdülőhelyhez érkezünk. Figyeljünk, mert az utolsó km-t, a főútról balkéz felé letérve, köves erdei úton kell megtenni.

Az üdülőhelyen többféle minőségű szállás közül választhatunk, ha ott akarunk éjszakázni. Csak siidényben üzemelő szállóktól, kizárólag nyári idényben nyitva tartó faházakig szinte a teljes kínálat megtalálható.

A turistautak három irányból vezetnek Temetvény várához

A kapuvédő erődítmény a vár nyugati oldalán

Temetvény 14. századi állapotát szemléltető rekonstrukció

Szlovák nyelvű tájékoztató tábla a vár kapujánál

Innen már nem érdemes tovább autózni, mert az alig pár száz méterre, a sífelvonóknál elhelyezkedő Sport panziótól úgyszólván csak gyalogolni (esetleg kerékpározni) lehet. Bár Temetvény romjai gyalogosan másik két irányból is megközelíthetők (Luka és Hradok Dolina felől), mi mégis ezt az útvonalat ajánljuk. Nemcsak azért, mert a legrövidebb, hanem a legkevésbé megerőltető is. A másik két útvonal hosszabb, és közben jóval nagyobb szintkülönbséget kell leküzdeni.

A panziótól kék jelzésű erdei ösvényen indulunk a várhoz. Az útikönyvek és a táblák másfél órás utat jeleznek, de erre csak akkor lenne szükségünk, ha végig sétálni szeretnénk. Átlagos tempóban egy óra alatt elérhetők a romok.

A Sport panzió után sífelvonók mellett egy réten vágunk át, majd fiatal erdőben folytatódott az ösvény. Éles jobb kanyar után már nem sokat kellett gyalogolni, hogy az erdőirtások kinyíló ablakaiban megpillanthassuk Temetvény várának sziluettjét. A kép azonban csalóknak bizonyult, mert a vár előtt még le kellett ereszkedni egy völgybe és onnan ismét felkapaszkodni arra a nyeregbe, amely a vár bejáratához vezetett. Ezen a szakaszon a vihar által kidöntött hatalmas fatörzsek is küzdelemre készítettek, de már semmi sem akadályozhatott meg abban, hogy Temetvény várát meghódítsuk.

A találkozás igazi meglepetés volt. Arra számítottunk, hogy egy elhagyatott, omladozó, emberek által alig látogatott erősséget találunk. Helyette azonban minden jel arra utalt, hogy gondoskodó kezek kitisztították a vár területét, a falakat szétfelezítő nagy fákat, bokrokat kivágták, eltakarították. A várban elhelyezett színes fémhordók pedig arról is árulkodtak, hogy többről van szó, mint egyszerű takarításról. A vár bejárása során már megfigyeltük azokat a falszakaszokat is, ahol a közelmúltban állagmegóvást, javítási munkákat végeztek.

Utólag tudtuk meg, hogy ennek a nagy változásnak, a pozsonyi diákok köréből induló civil kezdeményezés volt az elindítója. Talán a hazai szádvári példához mérhető a jelentősége. A 2008-ban elkezdett program keretében már több százan, több ezer munkaórát tölthettek el a vár rendbehozatalával. A szakmai irányítás mellett zajló táborok, munkálatok vezetői maguk is hangsúlyozzák, nem felépíteni akarják a várat, hanem a romokat akarják biztonságossá tenni és megóvni a végső pusztulástól. Bár még most is találkozunk olyan falszakaszokkal, ahol veszélyes a közlekedés, a várrom területének nagy része bejárható.

Az alsóvár elpusztult kapujának közelében itt is elhelyeztek egy gazdag tartalmú és csodák-csodájára sértetlen, tiszta tájékoztató tablót. Az üveglappal védett, keretezett tablón a vár részletes alaprajza mellett, korabeli ábrázolásokat és sajnos csak szlovák nyelvű szöveges ismertetőt találtunk.

Annál jobban örültünk annak, hogy a vár török kori állapotáról készített makett képe szintén szerepelt a tájékoztató táblán. Ez minden amatőr várkutató álma. Segítségével sokkal könnyebb tájékozódni a romok között és a vár egyes részeinek azonosítása is egyszerűbb.

Miközben a tábla tartalmát tanulmányoztuk, egyre sötétebb lett. Sűrű fellegek gyülekeztek a várhegy felett. Nem a közelgő eső miatt keseregtünk, hanem azt sajnáltuk, hogy a fotózás feltételei még rosszabbak lettek. Arra ugyanis már korábban rájöttünk, hogy Temetvény romjait a legideálisabb körülmények között a kora reggeli és délelőtti órákban lehet fotózni, nem pedig így naplemente környékén.

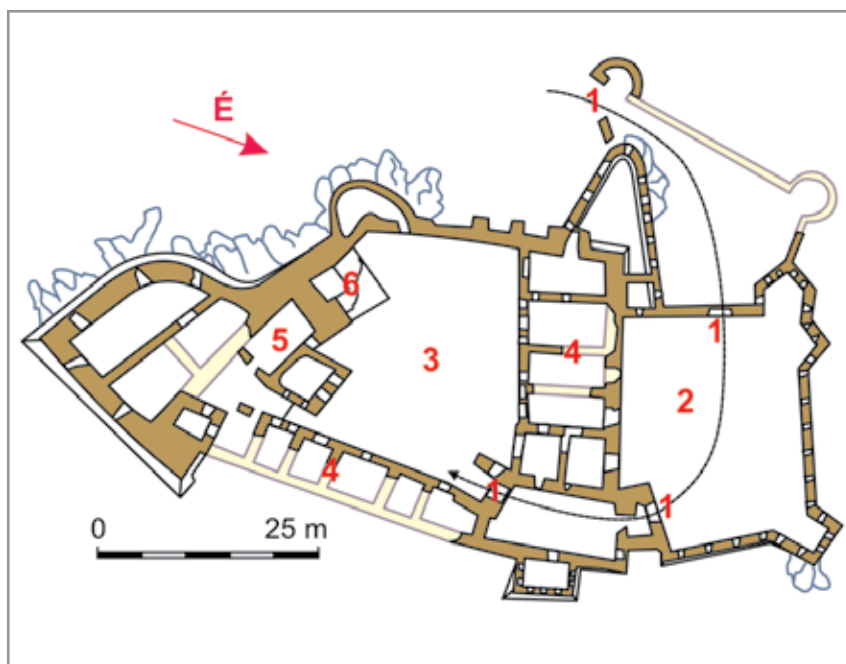
Az esőig és napnyugtáig majdnem egy óránk volt még. Ennyi idő arra elég, hogy az alaprajz segítségével bejárjuk a vár területét és felidézzük történetének fontosabb, illetve vitatottabb eseményeit.

Temetvény várának korai történetéről nincsenek biztos forrásaink. Ásatás nélkül azt sem lehet kideríteni, hogy első említését megelőzően mikor épülhetett; a tatárjárás előtt, vagy azután? Ma már az első említése (V. István király 1270-es adománylevele) körül is vita bontakozott ki. Egyes kutatók szerint az abban említett "castrum Temethyn" nem azonos a mai Temetvényvel, hanem azt inkább az abaúji Füzér várának közelében kell keresni.

Annai bizonyos, hogy a 14. század elejére Temetvény vára is Csák Máté birtokába került. Halála után ismét királyi vár lett, majd adományozás során az Újlaki családnak. Az Újlakiak kihalásával visszaszállt a királyra. 1524-ben II. Lajos király Thurzó Eleknek zálogosította el. A Thurzók kihalása után, a 17. században több gazdája is volt. Ebben az időben az épület állapota is sokat romlott. Egy 1668-as leltár szerint a vár tűzérsege mindössze egyetlen tarackból, meg egy nagyobb és egy kisebb szakállas puskából állt. A szobák, kamrák és pincék boltozata ekkor még ép, ám a zsindeletető annál rosszabb állapotban volt. A külső várfal egy része kidőlt, úgy-ahogy fával „foltozták” be. Mivel viszonylag távol esett a török végektől, elegendő volt ilyen jelképes hadikészület is.

A 17. század második felében a Csákyak és a Bercsényiek is birtokolták. Innen menekült lengyel földre gr. Bercsényi Miklós, míg hű emberei néhány napig ellenálltak a császári csapatoknak, azt a látszatot keltve, mintha uruk is a falak között lenne. A Rákóczi-szabadságharc után a megostromlott várat a gazdái már nem építették újjá.

Könyöki József 1881-ben járt Temetvény várában. Felmérése és jegyzetei szerint a külső vár két részre tagolt, és négyszögletes kaputornyon át lehet megközelíteni a belső várat. Megállapításai ma is helytállóak, bár a túlnyomórészt törött mészkő felhasználásával épített falak jóval alacsonyabbak, romosabbak lettek az eltelt 130 év során.

Az utóbbi évek állagmegóvása során megerősítették a veszélyes falszakaszokat, biztonságossá és átjárhatóvá tették a külső és belső vár közti két kapu omladozó és feltöltődött átjáróját. A vár egyes részei jelenleg is jól elkülöníthetők, az alaprajz segítségével bejárhatók. A szakmailag is megalapozott állagmegóvási munkák a következő időszakban is folytatódhatnak. A civil szervezetnek több évre elegendő kidolgozott terve van. Ezek kivitelezéséhez egyre több anyagi forrást tudnak már felhasználni.

Mielőtt visszaindultunk bezoveci szálláshelyünkre, az öregtorony melletti területről a vár környezetét is megszemléltük. Még az eleredő esőben is szép kilátás nyílt a Vág melletti Inovec-hegység déli erdőrengetegére és a Dunamenti-síkság északi nyúlványára. Nyugat felé pedig a Vág-völgyén keresztül a Kis-Kárpátok és a Fehér-Kárpátok távoli hegyvonulataiban gyönyörködhattünk. ♡

Temetvény várának alaprajza
 1: kapuk
 2: külső vár
 3: belső vár
 4: palota
 5: kápolna
 6: öregtorony

Az öregtorony falcsonkja észak felől

